

Ivica Jurić

GOVOR O BOGU U DRUŠTVU KOJE SE MIJENJA

Biblioteka Teologija 16

Ivica Jurić: GOVOR O BOGU U DRUŠTVU KOJE SE MIJENJA

Naslov izvornika:

Ivica Jurić, *God in a Changing Society*, Domont, France, 2022.

Copyright © 2022 Ivica Jurić

Copyright © 2022 Generis Publishing

Izdavač

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu

Katolička izdavačka kuća i časopis *Crkva u svijetu*

Zrinsko-Frankopanska 19, 21000 Split

Recenzenti:

Prof. dr. sc. Alojzije Čondić

Prof. dr. sc. Josip Vrandečić

Prijevod: Ivica Jurić

Lektura: Marijana Vuleta

ISBN 978-953-7187-40-8 (KBF)

ISBN 978-953-8429-44-6 (CuS)

Cip zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice
u Splitu pod brojem 191227030.

Grafičko oblikovanje: Paola Jukić

Tisak: Dalmacija papir, Split

Naklada: 400 primjeraka

Knjiga je izdana uz financijsku potporu Ministarstva znanosti
i obrazovanja.

Split, 2024.

Ivica Jurić

GOVOR O BOGU U
DRUŠTVU KOJE SE
MIJENJA

Katolički bogoslovni fakultet sveučilišta u Splitu
Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu

Split, 2024.

UVOD

Svakodnevno smo svjedoci velikih i brzih promjena u svijetu. I prostor i vrijeme kao da se sve više zgušnjavaju: prostor razvojem različitih komunikacijskih sredstava postaje sve manji, a vrijeme sve važnije. Sve donedavno i unatoč pojedinim razočaranjima gajili su se osjećaji nade i povjerenja u znanost i opći napredak. Međutim, čini se da nas u budućnosti očekuju desetljeća različitih opasnosti i nesigurnosti, a možda čak i ratova. Društvo je ušlo u opasnu fazu u kojoj su ozbiljno uzdrmani temelji zapadne civilizacije, nekada smatrani vrlo stabilnima. Istaknut ćemo samo neke okolnosti koje su uzrokovale duboke pukotine u našem društvu. Naime, dugo vremena postojalo je gotovo opće uvjerenje o sigurnom životu pod zaštitničkim plaštem objektivne i moćne znanosti, osobito medicine. Tako je bilo sve do pojave pandemije COVID-19, gdje je znanost pokazala svoje slabosti pokleknuvši pod snažnim utjecajem moćnih lobija. Prevladao je opći konsenzus da su Hladni rat, utrka u naoružanju te težnje za moći i kontrolom nad svijetom stvar prošlosti. Međutim, ruska agresija na Ukrajinu i sve jasnije razgraničenje, odnosno sve otvorenije suprotstavljanje geopolitičkih blokova moći postali su sve više uznemirujući.

Spomenuli smo samo nekoliko okolnosti koje uznemiruju, a preskočili, primjerice, opasnosti rodne ideologije, sve veću dekonstrukciju identiteta osobe, braka i obitelji, zatim opasnost transhumanizma, zagađenje okoliša,

izazove umjetne inteligencije itd. Kako uslijed navedenih okolnosti uopće možemo govoriti o Bogu? Gdje je on u svemu tome? Gdje je Crkva i koja je njezina uloga u ovoj sve složenijoj situaciji? Pandemija koronavirusa iznenadila je sve. Gotovo svi su bili u karanteni jedno vrijeme, doduše, neki duže neki kraće, s promijenjenim radnim vremenom i ograničenim mogućnostima poslovanja. Svi osim nužnih službi i trgovina prehrambenim proizvodima bili su jedno vrijeme zatvoreni ili bitno ograničeni u svom djelovanju. Za razliku od mnogih drugih zemalja, u Hrvatskoj je razdoblje stroge karantene trajalo samo dva mjeseca. Bila je to potpuno nova situacija za cijeli svijet u kojoj su deseci milijuna ljudi ostali kod kuće u karanteni, izolaciji ili samoizolaciji. Čak su i crkve neko vrijeme bile zatvorene diljem Europe i svijeta. Primjerice, u proljeće 2020. godine više od dva mjeseca nije bilo slavlja svete mise s vjernicima u crkvama. Ni Uskrs se nije slavio. Društvena okupljanja u mnogim zemljama bila su potpuno zabranjena ili bila podložna značajnim ograničenjima. Utjecaj pandemije toliko je bio velik da je gotovo i nemoguće steći cjelovit uvid u situaciju kao i njezine dugoročne posljedice.

Mnogi pojedinci i organizacije pokušavali su ublažiti posljedice COVID-19 od samog početka. Na prvoj liniji bili su epidemiolozi i specijalisti za infektivne bolesti koji su, kao medicinski stručnjaci, ponudili odgovore na kompleksna pitanja o opasnostima virusa. Osim njih političari, zatim ostali liječnici, osobito psiholozi, psihoterapeuti i psihijatri pokušali su pomoći ljudima da održe ravnotežu i mentalno zdravlje tijekom navedene pandemije. Nastojali su smanjiti strah i tjeskobu proizvedenu kakofonijom različitih, najčešće zbunjujućih i

međusobno suprotstavljenih glasova, različitih teorija o virusu, njegovu nastanku i opasnostima. Iako je Crkva pokušala biti prisutna na raznim medijskim platformama, prenoseći misna slavlja, pobožnosti, organizirajući online molitve i različite druge aktivnosti, čini se da je ipak tijekom krize bila zatečena i ostala po strani prepuštajući drugima, ponajviše političarima, da cijelo društvo vode i usmjeruju. Štoviše, mišljenja smo kako je i sve više, osobito distanciranih vjernika, odgovore na egzistencijalna pitanja, umjesto u vjeri, tražilo i traže u politici, tehnici i psihologiji. Opća zbunjenost i bespomoćnost Crkve u Hrvatskoj osjećala se posebno tijekom prvog zaključavanja (lockdowna) na proljeće 2020. godine.

Ova knjiga u prvom dijelu razmatra utjecaje pandemije koronavirusa na svakodnevni život i ono što je Crkva, po našoj prosudbi, mogla učiniti kako bi ublažila njezine posljedice. Rad ukazuje na neke fenomene povezane s pandemijom, koji nisu sasvim novi, ali su s pandemijom, tj. usporavanjem i blokiranjem dosadašnjeg ritma života, postali puno vidljiviji. U tom smislu može se govoriti i o heurističkoj dimenziji pandemije koja je otvorila oči i pružila mogućnost da se stanje društva još jasnije vidi i prosuđuje. Naravno, otvorila je i puno pitanja koja traže odgovore. Na prvom mjestu radi se o prepoznavanju *kairosa* (sretnog trenutka za djelovanje), u vjerskom kontekstu, a onda, posljedično, i artikulaciji autentičnog odgovora koji se zasniva na predanijem življenju evanđelja u sadašnjem vremenu. Premda pandemija nije Božji govor čovječanstvu, ona svakako jest prigoda za preispitivanje našeg načina života i mišljenja o odnosu Boga i događaja u svijetu

(Love, 2021).¹ To potvrđuje jedno istraživanje u Italiji u kojem svega nekolicina ispitanika pandemiju smatra Božjom kaznom (Pace, 2021, 32). Drugo talijansko istraživanje pokazalo je da su se vjernici u vremenu pandemije još više približili Bogu, molitvi i aktivnostima u Crkvi (Maccioni, 2021).

Biblija, kao uostalom i naše životno iskustvo, poučava nas kako su baš nevolje čovjeku prigoda za samorefleksiju, za dublje promišljanje o sebi i, posljedično, prigoda za obraćenje, promjenu načina života. Stoga ćemo i mi, sukladno teološko-pastoralnoj metodologiji *Lateranske škole* (Lanza, 2008; 2010; Čondić, 2013; Vranješ, 2013) obrađujući posljedice ovog, po obujmu dosada nevidenog fenomena, nastojati osim vidljivih negativnosti, prepoznati i neke nove mogućnosti, tj. zadaće čije će izvršenje doprinijeti većoj humanizaciji društva u cjelini. Shvaćeno u širem kontekstu doprinosa posvećenju i spasenju svijeta, to u kratkim crtama i jest poslanje koje kao zajednica Božjih suradnika imamo (*Gaudium et spes*, 44-40). Poslanje Crkve ne događa se u nekom bezvremenskom smislu i uvijek na isti način, već se pomno promišlja u odnosu na okolnosti u kojima se živi i neprestano se dokazuje (Mette, 1997, 41). Upoznat ćemo najprije društveno-kulturne okolnosti u kojima živimo te potom na temelju navedenih saznanja kao i smjernica Crkve ponuditi neke odgovore u svrhu autentičnijeg vršenja poslanja Crkve u sadašnjem trenutku.

¹ U jednom istraživanju na Sveučilištu u Chicagu rezultati pokazuju kako čak 63% ispitanika smatra kako se Bog služi pandemijom koronavirusa kako bi promijenio živote ljudi. Usp. Gregory Love, *God, COVID-19, and Suffering—3/6—Model 2*, u: <https://www.youtube.com/watch?v=17rzRup4C-w> (16.04.2021.)

Pandemija je, poput ‘megafona’, osvijetlila neka pitanja koja već određeno vrijeme opterećuju moderno društvo i Crkvu u njezinoj misiji. Produbila je strah kod ljudi, kako u vezi s različitim poslovima, tako i u odnosima prema prijateljima i susjedima, a na osobit način u odnosima prema starijima i bolesnima. Pandemija je također otvorila mnoga druga pitanja poput onih o slobodi, granicama politike i transnacionalnih korporacija (velikih tehnoloških kompanija), opasnostima virtualnog svijeta, manipulaciji medijima i nekim međunarodnim institucijama i sl. Pitanja o Bogu, ulozi Crkve u ovoj specifičnoj situaciji, značenju patnje i života, odgovornosti prema drugima pojavila su se s novom snagom i traže žurne odgovore. Posvetili smo prostor navedenim pitanjima u drugom dijelu knjige, ukazujući na to što i kako Crkva može doprinijeti u cilju ublažavanja posljedica pandemije koronavirusa, eventualno novih pandemija, ali i drugih fenomena koji doprinose urušavanju naše zapadne civilizacije. Knjiga je prethodno objavljena na engleskom jeziku², ovdje prevedena i nadopunjena. Zahvaljujem Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja, Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu i izdavačkoj kući Crkva u svijetu na novčanoj i stručnoj pomoći oko izdavanja knjige.

² Usp. Ivica Jurić, *God in a Changing Society*, Generis Publishing, Domont – France, 2022.

Ivica Jurić, rođen je 1978. godine u Splitu. Nakon završetka Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu i svećeničkog ređenja na naslov Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja (2004.) pastoralno je djelovao dvije godine u Zagrebu i dvije godine u Splitu. Na Pa-

pinskom pastoralnom institutu *Redemptor hominis* Papinskoga lateranskog sveučilišta u Rimu doktorirao je 2016. Predaje na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu predmete iz pastoralne teologije. Autor je mnogih znanstvenih i znanstveno-stručnih radova te knjiga: *Movimenti e nuove comunità nella parrocchia*, *Possibili protagonisti della nuova evangelizzazione*, Edizioni Sant'Antonio, Norderstedt – Germania, 2019., *Pokreti i nove zajednice u župi*, *Mogući protagonisti nove evangelizacije*, Crkva u svijetu, Split, 2021., *God in a Changing Society*, Generis Publishing, Domont – France, 2022.

SADRŽAJ

Uvod	5
------------	---

I. DIO

ŽIVOT U VREMENU PANDEMIJE KORONAVIRUSA

1.1. ŽIVOT TIJEKOM PANDEMIJE KORONAVIRUSA	13
1.2. POSLJEDICE PANDEMIJE KORONAVIRUSA NA ŽIVOT CRKVE	17
1.3. UTJECAJ NA ŽIVOT DRUŠTVA: RASTUĆE NEPOVJERENJE U INSTITUCIJE, ZNANOST I MEDIJE	21
1.4. DIJALOG UMJESTO BIROKRATSKOG NASILJA	26
1.5. ZABORAV BOGA I POSTMODERNA	29
1.6. INDIVIDUALIZAM I STRAH OD SMRTI	33

II. DIO

KAKO DANAS GOVORITI O BOGU?

2.1. SVIJET SE UBRZANO MIJENJA	39
2.2. O KAKVOM BOGU MI GOVORIMO	44
2.3. VAŽNOST ISKRENOSTI, AUTENTIČNOSTI I DUHOVITOSTI	47
2.4. LJUDI I SVAKODNEVNI ŽIVOT SU 'MJESTA' SUSRETA S BOGOM	49
2.5. UČITI OD SV. PAVLA	54

III. DIO

TKO JE BOG O KOJEM GOVORIMO?

3.1. TRANSCENDENCIJA U KENOZI	61
3.2. RASPETI BOG	62
3.3. SUĆUTNI BOG	64
3.4. JAGANJAC BOŽJI	65
3.5. PRISUTNI BOG	68
3.6. MISTERIOZNI BOG	71

IV. DIO

KONKRETNE ZADAĆE ZA CRKVU U CILJU UBLAŽAVANJA POSLJEDICA PANDEMIJE

4.1. PREPOZNAVANJE KRISTOVE PRISUTNOSTI U SVIJETU	77
4.2. OTKRITI SMISAO PATNJE (ŽIVOTA)	80
4.2.1. Opasnost od zabluda i važnost strpljenja.	83
4.3. ODBACIVANJE PATNJE ODBACIVANJE JE LJUBAVI.	88
4.3.1. Prihvaćanje patnje i odgovornost za druge i za svu stvarnost.	91
4.4. STRAH I VJERA SU MEDUSOBNI EKSTREMI.	93
4.4.1. Kako ljude osloboditi straha?.	97
4.5. OBRATITI POZORNOST NA SUGOVORNIKA.	100
4.6. VAŽNOST OSOBNE ODGOVORNOSTI: PREPOZNAVANJE SVOJE ULOGE	104

V. DIO

ZNAKOVI NADE

5.1. DUHOVNOST MLADIH	113
5.2. IZGRADNJA OSOBNOG ODNOSA S KRISTOM	115
5.3. NOVO LICE CRKVE	117

VI. DIO

ŽUPNA ZAJEDNICA U PROMJENAMA DRUŠTVA

6.1. ŽUPNA ZAJEDNICA JE PROSTOR ZA SVIH	129
6.2. ULOGA POKRETA I ZAJEDNICA U ŽUPI.	132
ZAKLJUČAK.	137
LITERATURA	141
O AUTORU	158